

Dr hab. Piotr Węcowski (IH UW)

Egzamin z historii średniowiecznej – typu A:

Egzamin ten obejmuje rozmowę na temat 2 źródeł; 6 monografii oraz dwóch podręczników.

W przypadku źródeł: jedno ma dotyczyć historii powszechnej, jedno historii Polski. Lista proponowanych źródeł znajduje się poniżej.

W przypadku monografii: z każdej (podanej niżej) grupy książek lektur proszę wybrać dwie książki, jedną z historii Polski, drugą z historii powszechnej.

Obowiązują Państwa także dwa podręczniki (jeden z historii powszechnej, jeden z historii Polski).

Zakres chronologiczny egzaminu: od wieku V do przełomu XV/XVI w.

Zasady przystępowania do egzaminu:

1) Indywidualne spotkanie lub mail (mój adres: pwecowski@uw.edu.pl) – zapisanie się na egzamin.

2) W ciągu dwóch miesięcy od zapisania należy wybrać listę lektur i przesłać mi ją do akceptacji. Bez mojej zgody na wybrane lektury (i to na tym – wczesnym – etapie) nie jest możliwe przystąpienie do egzaminu.

3) Na dwa tygodnie przed (planowanym przez Państwa) egzaminem proszę przesłać mi mail, żebyśmy mogli uzgodnić dokładny termin spotkania.

4) Trzy dni przed egzaminem proszę potwierdzić mailowo chęć przybycia. Brak takiego maila traktuję jako wycofanie się z tego terminu.

5) Proszę przyjść na egzamin w umówionym terminie ☺

Terminy egzaminów:

Na egzamin możemy się umawiać nie tylko w trakcie sesji. Egzamin można zdawać w każdej chwili, począwszy od początku drugiego semestru.

We wrześniu przyjmuję jedynie (odpukać!) egzaminy poprawkowe; tylko w nadzwyczajnych sytuacjach we wrześniu można przyjść, żeby zdać egzamin w terminie pierwszym.

Kryteria oceny:

oczywiście obowiązuje Państwa podstawowa znajomość faktografii, lecz przede wszystkim oceniać będą rozumienie procesów historycznych i znajomość podstawowych problemów epoki, a także umiejętność rozmowy o wybranych lekturach. Powinni mnie Państwo przekonać, że nie tylko przeczytaliście określone monografie lub źródła, lecz także, że potraficie spojrzeć na nie krytycznie i samodzielnie wysuwać wnioski z przeczytanych lektur.

Czytając monografie proszę zwracać uwagę m.in. na treść i główne tezy książki, jej podstawę źródłową, zastosowane metody badawcze oraz wnioski wynikające z pracy. Czytając źródła proszę zwracać uwagę na ich zawartość, autora, czas i okoliczności powstania, a także zastanawiać się, do jakich zagadnień można wykorzystać określone źródło – proszę także pamiętać, że należy przeczytać zarówno źródło, jak i wstęp wydawcy.

W przypadku rozmów „z podręcznika” nie będę bardzo dokładnie pytał o przedstawienie dziejów politycznych lub przebiegu wojen – w tym ostatnim przypadku chodzi o ogólną orientację oraz o wiedzę na temat ich przyczyn i skutków. Proszę, obok historii politycznej, zwracać uwagę na dzieje społeczeństwa, gospodarki, kultury, Kościoła.

Przypominam jednocześnie, że obowiązuje Państwa (niezależnie od wybranych lektur) wiedza ogólna o epoce, przynajmniej na poziomie maturalnym. Nawet brak wśród wybranych lektur publikacji np. o chrzcie Mieszka I nie zwalnia Państwa z posiadania ogólnej („szkolnej”) wiedzy na temat przyczyn, przebiegu i skutków przyjęcia chrztu.

Proszę też pamiętać, że ilustracje (i podpisy pod nimi) są integralną częścią każdej książki i należy je także wnikliwie studiować.

LISTA LEKTUR:

a) PODRĘCZNIKI – historia powszechna (1 do wyboru):

R. Michałowski, *Historia powszechna, Średniowiecze*, Warszawa 2009;

S. Kwiatkowski, *Średniowieczne dzieje Europy*, Warszawa 2006 [lub późniejsze wyd.]

b) PODRĘCZNIKI – historia Polski (1 do wyboru):

S. Szczur, *Historia Polski. Średniowiecze*, Kraków 2002;

T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013 [rozdziały do końca XV w.];

J. Wyrozumski, *Dzieje Polski piastowskiej (VIII w.-1370)*, Kraków 1999 **PLUS** K. Baczkowski, *Dzieje Polski późnośredniowiecznej (1370-1506)*, Kraków 1999 [te dwa podręczniki, Wyrozumskiego i Baczkowskiego, należy traktować razem]

c) ŹRÓDŁA (dwa do wyboru – jedno z historii Polski, drugie z historii powszechnej):

Piotr Abelard, *Historia moich niedoli*, Warszawa 1952 [także w: Piotr Abelard, *Pisma wybrane*, t. 1: *Abelard i Heloiza*, Warszawa 1968: w tym wydaniu chodzi o list nr I (znany także jako „Historia moich niedoli”) listy nr II i IV (dwa listy Heloizy do Abelarda) oraz listy Bernarda z Clairvaux przeciwko Abelardowi (nr XXIII) oraz Berengara Apologia (nr XXIV), s. 1-83, 94-107, 545-595]

Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, tł. R. Grodecki, M. Plezia [wiele wydań]

Dante Alighieri, *Monarchia*, tł. W. Seńko, Kęty 2002

Jan Długosz, *Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. I-II, XI-XII, Warszawa 1961-1985 (proszę wybrać JEDEN tom: tom zawierający ks. I-II lub też jeden z tomów dotyczących XV stulecia. Proszę także – niezależnie od wyboru księgi - przeczytać „List dedykacyjny” w tomie pierwszym).

Ekkehard IV z Sankt Gallen, *Przypadki klasztoru świętego Galla*, tł. M. Tomaszek, Kraków 2010

Grzegorz z Tours, *Historia Franków*, tł. K. Liman, T. Richter, oprac. D.A. Sikorski, Kraków 2002

Helmolda, *Kronika Słowian*, tł. J. Matuszewski oprac. J. Strzelczyk, Warszawa 1974

Jan z Czarnkowa, *Kronika*, przekł. Józef Żerbiło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 1996 [lub późniejsze wyd.]

Korespondencja żupnika krakowskiego Mikołaja Serafina, wyd. W. Bukowski, T. Płóciennik, A. Skolimowska, Kraków 2006

Kronika wielkopolska, oprac. B. Kürbisówna, przeł. K. Abgarowicz, Warszawa 1965 [lub wydania późniejsze]

Księga henrykowska, tł. R. Grodecki, Poznań-Wrocław 1949 [lub późniejsze wydania]

Brunetto Latini, *Skarbiec wiedzy*, tł. M. Frankowska-Terlecka, T. Giermak-Zielińska, Warszawa 1992

Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, tł. B. Kürbis, Wrocław 1992 [lub wydania późniejsze]

Najstarsza pleszewska księga radziecka. Zapiski z lat 1485-1519, wyd., przełożył i oprac. A. Kozak, Poznań 2014

Opisanie podróży Mikołaja von Popplau, rycerza rodem z Wrocławia, tł. P. Radzikowski, Kraków 1996

F. Petrarca, *Pisma podróżnicze*, tł. W. Olszaniec, Warszawa 2009

Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego, tł. K. Abgarowicz, oprac. J. Karwasińska, Warszawa 1966

Prima verba. Krakowskie mowy uniwersyteckie, oprac. E. Jung-Palczewska, Łódź 2000

Sulpicjusz Sewer, *Pisma o św. Marcinie z Tours*, tł. P.J. Nowak, oprac. M. Starowieyski, Kraków 1995

Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski, tłum. J. Pleziowa; oprac. M. Plezia, Warszawa 1987

Tristan i Izolda, tł. J. Gorecka-Kalita, Wrocław 2006 [tylko wg tego tłumaczenia, proszę nie czytać tłumaczenia T. Boya-Żeleńskiego]

d) HISTORIA POLITYCZNA, HISTORIA PAŃSTWA, IDEOLOGIA WŁADZY (2 do wyboru – jedna z historii Polski, jedna z historii powszechnej):

Almand Ch., *Wojna stuletnia. Konflikt i społeczeństwo*, Kraków 2012

Althoff G., *Potęga rytuału. Symbolika władzy w średniowieczu*, Warszawa 2011

Baszkiewicz J., *Państwo suwerenne w feudalnej doktrynie politycznej do początków XIV w.*, Warszawa 1964

Bloch M., *Królowie cudotwórcy. Studium nad temat nadprzyrodzonego charakteru przypisywanego władzy królewskiej zwłaszcza we Francji i Anglii*, Warszawa 1998

Boroń P., *Słowiańskie wiece plemienne*, Katowice 1999

Bylina S., *Rewolucja husycka. Przedświt i pierwsze lata*, Warszawa 2011

Contamine P., *Wojna w średniowieczu*, Warszawa 1999

Czwojdrak B., *Zofia Holszańska. Studium o dworze i roli królowej w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012

Dalewski Z., *Władza, przestrzeń, ceremonia. Miejsce i uroczystość inauguracji władcy w Polsce średniowiecznej do schyłku XIV wieku*, Warszawa 1996

Fałkowski W., *Elita władzy w Polsce za panowania Kazimierza Jagiellończyka (1447-1492). Studium aspektów politycznych*, Warszawa 1992

Jurek T., *Dziedzic Królestwa Polskiego, książę głogowski Henryk (1274-1309)*, Kraków 2006 [tylko to wydanie]

Kantorowicz E.H., *Dwa ciała króla. Studium ze średniowiecznej teologii politycznej*, Warszawa 2007

Korczak L., *Monarcha i poddani. System władzy w Wielkim Księstwie Litewskich w okresie wczesnojagiellońskim*, Kraków 2008

Koziol G., *Błaganie o przebaczenie i łaskę. Porządek rytualny i polityczny wczesnośredniowiecznej Francji*, Warszawa 2009

Krzyżaniakowa J., Ochmański J., *Władysław II Jagiello*, Wrocław 1990

J. Kurtyka, *Odrodzone Królestwo. Monarchia Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego w świetle nowszych badań*, Kraków 2001

Labuda G., *Mieszko I*, Wrocław 2002 [i późniejsze wyd.]

Le Goff J., *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1970 [lub późniejsze wyd.]

- Le Goff, *Święty Ludwik*, Warszawa 2001
- McKitterick R., *Królestwa Karolingów. Władza, konflikty, kultura*, Warszawa 2011
- Michałowski R., *Princeps fundator. Studium z dziejów kultury politycznej w Polsce X-XIII w.*, Warszawa 1993
- Modzelewski K., *Barbarzyńska Europa*, Warszawa 2004
- Mollat M., *Średniowieczny rodowód Francji nowożytnej*, Warszawa 1982
- Nikodem J., *Jadwiga król Polski*, Wrocław 2009
- Ożóg K., *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384-1434)*, Kraków 2004
- Piech Z., *Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, Warszawa 2003
- Pleszczyński A., *Przestrzeń i polityka. Studium rezydencji władcy wcześniejszego średniowiecza. Przykład czeskiego Wyszehradu*, Lublin 2000
- Riche P., *Życie codzienne w państwie Karola Wielkiego*, Warszawa 1979
- Rosik S., *Bolesław Krzywousty*, Wrocław 2013
- H. Samsonowicz, *Złota jesień polskiego średniowiecza*, Warszawa [kilka wydań]
- Strzelczyk J., *Otton III*, Wrocław 2000
- Wiszewski P., „*Domus Boleslai*”. *W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 r.)*, Wrocław 2008
- Zientara B., *Henryk Brodaty i jego czasy*, Warszawa 1975 [lub następne wydania]

e) HISTORIA KOŚCIOŁA, KULTURY I MENTALNOŚCI

(2 do wyboru – jedna z historii Polski, jedna z historii powszechnej):

- Banaszkiewicz J., *Podanie o Piaście i Popielu. Studium porównawcze nad wczesnośredniowiecznymi tradycjami dynastycznymi*, Warszawa 1986 (wyd. II: Warszawa 2010)
- Bartoszewicz A., *Piśmienność mieszczańska w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012
- Borkowska U., *Królewskie modlitewniki. Studium z kultury religijnej epoki Jagiellonów (XV i początek XVI wieku)*, Lublin 1999
- Bylina S., *Religijność późnego średniowiecza. Chrześcijaństwo a kultura tradycyjna w Europie środkowo-wschodniej w XIV-XV w.*, Warszawa 2009
- Dobrowolski P.T., *Wincenty Ferrer. Kaznodzieja ludowy późnego średniowiecza*, Warszawa 1996
- Drelicharz W., *Idea zjednoczenia królestwa w średniowiecznym dziejopisarstwie polskim*, Kraków 2012
- Gieysztor A., *Mitologia Słowian*, wyd. 2, Warszawa 2006
- Graff T., *Episkopat monarchii jagiellońskiej w dobie soborów powszechnych XV w.*, Kraków 2008
- Guriewicz A., *Kultura i społeczeństwo średniowiecznej Europy. Exempla XIII wieku*, Warszawa 1997
- Guriewicz A., *Problemy średniowiecznej kultury ludowej*, Warszawa 1987
- Kiersnowski R., *Moneta w kulturze wieków średnich*, Warszawa 1988
- Kras P., *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998
- Kwiatkowski S., *Powstanie i kształtowanie się chrześcijańskiej mentalności religijnej w Polsce do końca XIII w.*, Warszawa-Poznań-Toruń 1980,
- Labuda G., *Święty Wojciech. Biskup, męczennik, patron Polski, Czech i Węgier*, Wrocław 2004

- Le Goff J., *Narodziny czyśćca*, Warszawa 1997
- Maciejewski J., *Adventus episcopi. Pozaliturgiczne aspekty inauguracji władzy biskupiej w Polsce średniowiecznej na tle europejskim*, Bydgoszcz 2013
- Manikowska H., *Jerozolima – Rzym – Compostela. Wielkie pielgrzymowanie schyłku średniowiecza*, Warszawa 2008
- Manteuffel T., *Narodziny herezji. Wyznawcy dobrowolnego ubóstwa w średniowieczu*, Warszawa 1964 [lub późniejsze wydania];
- Michalski M., *Kobiety i świętość w żywotach trzynastowiecznych księżnych polskich*, Poznań 2004
- Michałowski R., *Zjazd Gnieźnieński. Religijne przesłanki powstania arcybiskupstwa gnieźnieńskiego*, Wrocław 2005
- Myśliwski G., *Człowiek średniowiecza wobec czasu i przestrzeni (Mazowsze od XII do poł. XVI wieku)*, Warszawa 1998
- Nowakowska N., *Królewski kardynał. Studium kariery Fryderyka Jagiellończyka (1468-1503)*, Kraków 2011
- Pauk M.R., *Działalności fundacyjna możnowładztwa czeskiego i jej uwarunkowania społeczne (XI-XIII w.)*, Kraków 2000
- Piekarczyk S., *Barbarzyńcy i chrześcijaństwo. Konfrontacja społecznych wzorców i postaw u Germanów*, Warszawa 1968
- Pomian K., *Przeszłość jako przedmiot wiary. Historia i filozofia w myśli średniowiecza*, Warszawa 1968 [lub wyd. II]
- Potkowski E., *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984
- Schmitt J.C., *Duchy. Żywi i umarli w społeczeństwie średniowiecznym*, Gdańsk – Warszawa 2002
- Sikorski D.A., *Kościół w Polsce za Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Rozważania nad granicami poznania historycznego*, Poznań 2011
- Skwirczyński K., *Recepcja idei gregoriańskich w Polsce do początku XIII wieku*, Wrocław 2005
- Tomaszek M., *Klasztor i jego dobroczyńcy. Średniowieczna narracja o opactwie Brauweiler i rodzie królowej Rychczy*, Kraków 2007
- Vauchez A., *Duchowość średniowiecza*, Gdańsk 1996 [lub późniejsze wyd.]
- Wilkska M., *Błazen na dworze Jagiellonów*, Warszawa 1998
- Witkowska A., *Kulty pątnicze piętnastowiecznego Krakowa. Z badań nad miejską kulturą religijną*, Lublin 1984
- Zientara B., *Świt narodów europejskich. Powstanie świadomości narodowej na obszarze Europy pokarolińskiej*, Warszawa 1985 [lub następne wyd.]

f) HISTORIA SPOŁECZNA I GOSPODARCZA

(2 do wyboru – jedna z historii Polski, jedna z historii powszechnej):

- Boroda K., *Studenci uniwersytetu krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010
- Delimata M., *Dziecko w Polsce średniowiecznej*, Poznań 2004
- Flori J., *Rycerze i rycerstwo w średniowieczu*, Poznań 2003
- Gawlas S., *O kształt zjednoczonego Królestwa. Niemieckie władztwo terytorialne a geneza społecznoustrojowej odrębności Polski*, Warszawa 1996
- Geremek B., *Ludzie marginesu w średniowiecznym Paryżu*, Wrocław 1971 [i późniejsze wyd.]

- Ginter T., *Udział szlachty polskiej w pospolitym ruszeniu w XIV i XV w. Aspekty prawne i stan faktyczny*, Kraków 2008
- Guzowski P., *Chłopi i pieniądze na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych*, Kraków 2008
- Jawor G., *Ludność chłopska i społeczności wiejskie w województwie lubelskim w późnym średniowieczu*, Lublin 1991
- Koczerska M., *Rodzina szlachecka w Polsce późnego średniowiecza*, Warszawa 1975
- Krawiec A., *Seksualność w średniowiecznej Polsce*, Poznań 2000
- Luciński J., *Majątki ziemskie panującego w Małopolsce do 1385 r.*, Poznań 1967
- Maire Viguer J.C., *Rycerze i mieszczenie. Wojna, konflikty i społeczeństwo w średniowiecznych Włoszech, XII-XIII w.*, Warszawa 2008
- Małowist M., *Wschód a Zachód Europy w XIII-XVI w. Konfrontacja struktur społeczno-gospodarczych*, Warszawa 1973
- Marzec A., *Urzednicy małopolscy w otoczeniu Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego (1305-1370)*, Kraków 2006
- Matuszewski J.S., *Vicinia id est... Poszukiwanie alternatywnej koncepcji staropolskiego opola*, Łódź 1991
- McCormick M., *Narodziny Europy. Korzenie gospodarki europejskiej, 300-900*, Warszawa 2007
- Modzelewski K., *Chłopi w monarchii wczesnopiastowskiej*, Wrocław 1987
- Możejko B., *Czynsz gdański w polityce Kazimierza Jagiellończyka i jego synów (1468-1516)*, Gdańsk 2004
- Pac G., *Kobiety w dynastii Piastów. Rola społeczna piastowskich żon i córek do połowy XIII w. Studium porównawcze*, Toruń 2013
- Piekalski J., *Praga, Wrocław i Kraków. Przestrzeń publiczna i prywatna w czasach średniowiecznego przełomu*, Wrocław 2014
- Pieniądz A., *Więzi braterskie we wczesnym średniowieczu. Wyobrażenia i praktyka społeczna*, Kraków 2014
- Piwowarczyk D., *Obyczaj rycerski w Polsce późnośredniowiecznej (XIV-XV w.)*, Warszawa 1998
- Podwińska Z., *Technika uprawy roli w Polsce średniowiecznej*, Wrocław 1962
- Reynolds S., *Lenna i wasale. Reinterpretacja średniowiecznych źródeł*, Warszawa 2011
- Samsonowicz H., *Późne średniowiecze miast nadbałtyckich. Studia nad dziejami Hanzy nad Bałtykiem w XIV-XV w.*, Warszawa 1968
- Sochacka A., *Jan z Czyżowa, namiestnik Władysława Warneńczyka. Kariera rodziny Półkozów w średniowieczu*, Lublin 1993
- Starzyński M., *Krakowska rada miejska w średniowieczu*, Kraków 2010
- Trawkowski S., *Gospodarka wielkiej własności cysterskiej na Dolnym Śląsku w XIII w.*, Warszawa 1959
- Tyszkiewicz J., *Ludzie i przyroda w Polsce średniowiecznej*, Warszawa 1983
- Wiesiołowski J., *Ambroży Pampowski starosta Jagiellonów: z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i odrodzenia*, Wrocław 1976
- Wroniszewski J., *Szlachta ziemi sandomierskiej w średniowieczu. Zagadnienia społeczne i gospodarcze*, Poznań-Wrocław 2001
- Zaremska H., *Banici w średniowiecznej Europie*, Warszawa 1993

Dr hab. Piotr Węcowski (IH UW)

Egzamin z historii średniowiecznej – typu B:

Egzamin ten obejmuje rozmowę na temat 3 podręczników: jeden z historii powszechnej, jeden z historii Polski oraz książkę J. Le Goffa.

Zakres chronologiczny egzaminu: od wieku V do przełomu XV/XVI w.

Zasady przystępowania do egzaminu:

1) Indywidualne spotkanie lub mail (mój adres: pwecowski@uw.edu.pl) – zapisanie się na egzamin.

2) Na dwa tygodnie przed (planowanym przez Państwa) egzaminem proszę przesłać mi mail, żebyśmy mogli uzgodnić dokładny termin spotkania. Proszę także napisać, jakie podręczniki Państwo wybraliście.

3) Trzy dni przed egzaminem proszę potwierdzić mailowo chęć przybycia. Brak takiego maila traktuję jako wycofanie się z tego terminu.

4) Proszę przyjść na egzamin w umówionym terminie ☺

Terminy egzaminów: Na egzamin możemy się umawiać nie tylko w trakcie sesji. Egzamin można zdawać w każdej chwili, począwszy od początku drugiego semestru.

We wrześniu przyjmuję jedynie (odpukać!) egzaminy poprawkowe; tylko w nadzwyczajnych sytuacjach we wrześniu można przyjść, żeby zdać egzamin w terminie pierwszym.

Kryteria oceny: oczywiście obowiązuje Państwa podstawowa znajomość faktografii, lecz przede wszystkim oceniać będę rozumienie procesów historycznych i znajomość podstawowych problemów epoki. Nie będę więc bardzo dokładnie pytał o przedstawienie dziejów politycznych lub przebiegu wojen – w tym ostatnim przypadku chodzi o ogólną orientację oraz o wiedzę na temat ich przyczyn i skutków. Proszę, obok historii politycznej, zwracać uwagę na dzieje społeczeństwa, gospodarki, kultury, Kościoła. Proszę też pamiętać, że ilustracje (i podpisy pod nimi) są integralną częścią każdej książki i należy je także wnikliwie studiować.

a) PODRĘCZNIKI – historia powszechna (1 do wyboru):

R. Michałowski, *Historia powszechna, Średniowiecze*, Warszawa 2009 [lub inne wydania]

S. Kwiatkowski, *Średniowieczne dzieje Europy*, Warszawa 2006 [lub inne wydania]

b) PODRĘCZNIKI – historia Polski (1 do wyboru):

S. Szczur, *Historia Polski. Średniowiecze*, Kraków 2002 [lub inne wydania]

T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013 [rozdziały do końca XV w.]

J. Wyrozumski, *Dzieje Polski piastowskiej (VIII w.-1370)*, Kraków 1999 **plus** K. Baczkowski, *Dzieje Polski późnośredniowiecznej (1370-1506)*, Kraków 1999 [te dwa podręczniki, Wyrozumskiego i Baczkowskiego, należy traktować razem]

c) Le Goff Jacques, *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1970 [lub inne wyd.]